

- Vi har blivit lurade, säger facketts generalsekreterare Kiros A. Sackarias som inte har något gott att säga om det multinationella textilföretaget Ramatex.

Foto: Johannes Berndalen

»Ramatex – en skam för Namibia«

År 2002 togs Ramatex emot med öppna armar av regeringen. Efter sex år med brutna löften om jobb, turbulens och strejker lämnar det malaysiaägda textilföretaget Namibia, landet det valde för den billiga arbetskraften och frihandelsavtalet African Growth and Opportunity Act, AGOA.

DE ENORMA LOKALERNA I WINDHOEK står nu tomma. Några klädtrasor har fastnat i taggtrådsstängslet och gungar sakta i vinden. Två säkerhetsvakter släpper igenom en bil med släpvagn som fraktar ut några överblivna textilrester. Kanske de sista. Tio meter från grindarna stannar en taxi till. En kvinna kliver ut och hälsar bekant på säkerhetsvakterna. Hon går fram, hör sig för om läget och rycker uppgivet på axlarna.

- Jag har åkt hit i onödan. Jag hörde att alla som jobbat här ska få kompensation nu när företaget så plötsligt lämnat landet. Jag trodde det gällde även mig som slutade för ett år sen. Men det var visst bara de som fick sluta från en dag till en annan, säger Tresia Shilongo, som jobbat som förman på Ramatex sedan 2003.

Förra året slutade hon för att studera på *Institute for Home*

Tresia Shilongo, förman på Ramtex, hoppades på kompensation av företaget.

Foto: Johannes Berndalen

Science and Agriculture, en privatskola utanför Windhoek.

– Jag vill jobba inom turismen. Om jag pluggar kan jag få ett bra jobb med högre lön. Jag kan även använda anställningen på Ramatex som referens, säger Tresia Shilongo.

När hon började på Ramatex hade hon precis slutat gymnasiet. Ingångslönen var 200 namibiska dollar i månaden, ungefär 200 kronor.

– Jag började som sömmerska och då fick jag bara 200. Men sen ville de ha mig till förman, och då fick jag först 500 och sedan 800 i månaden, säger Tresia Shilongo.

Hon gillade jobbet som förman. Arbetsdagen började halv åtta och slutade halv sex.

Som mest jobbade 6 000 anställda på Ramatex, en viktig arbetsplats i ett land där hälften av den vuxna befolkningen är utan arbete.

ALLA ÄR INTE LIKA POSITIVT INSTÄLLDA till det malaysiska textilföretaget som Tresia Shilongo. Kiros A. Sackarias, generalsekreterare för fackförbundet där de flesta arbetarna är anslutna, är negativ till att Ramatex över huvud taget kom till Namibia.

– Aldrig i det här landets historia har 3 000 människor mist jobbet från en dag till en annan!

– Ramatex lurade Namibia. Företaget har inneburit ett hårt slag för vår ekonomi, säger Kiros A. Sackarias, när han tar emot

på *Namibian Food and Allied Workers Organisations* kontor i Windhoek.

Detta multinationella företag, menar Kiros A. Sackarias, har fått så mycket förmåner av regeringen att Namibia förlorat ekonomiskt på hela historien, trots de många arbetstillfällen som företaget förde med sig.

– I förhandlingarna förklarade Ramatex att de skulle skapa 10 000 jobb. Dessutom lovade de att de nya kunskaperna skulle överföras till Namibia, säger Kiros A. Sackarias.

De 10 000 jobben blev som mest 6 000 och någon kunskapsöverföring har Kiros A. Sackarias inte sett till. De flesta med höga poster på företaget var malaysier, och en stor del av arbetskraften importerades bland annat från Kina, Bangladesh och Filippinerna.

FORSKNINGSINSTITUTET *Labour Resource and Research Institute* studerade Ramatex och gav kritiska rapporter till regeringen, bland annat kring frågor om hur de anställda behandlades. Kiros A. Sackarias menar att något kunde gjorts i tid, men att regeringen uppenbarligen inte tagit någon notis om detta.

– Jag hoppas att regeringen kan hitta sysselsättning för de tusentals människor som blivit sparkade och att de kan ta till vara den lilla kunskap som överförts. Jag vill fråga arbets- och industriministeriet om planerna för de här dyra byggnaderna som nu bara står tomma, säger han.

På arbets- och industriministeriet tycks Ramatex vara en känslig fråga. Det är inte lätt att få någon att uttala sig om det varit ett plus eller ett minus att ha företaget i landet under de sex åren. När Södra Afrika kontaktar ministeriet kopplar de vidare till *Offshore Development Company*, ansvarigt för Namibias frihandelszoner.

– Det ligger i regeringens intresse att underlätta för jobbskapande aktiviteter, så att lokalerna utnyttjas, säger mr David, informationsansvarig på *Offshore Development Company*.

RAMATEXFABRIKEN LIGGER I EN FRIHANDELSZON, vilket innebär att ett företag inte behöver betala skatt. När hyran är gratis, när regeringen betalar vägar och lokaler, och företaget har skattefrihet, återstår det bara pengar till lönerna som är det enda som stannar i landet.

Miljöorganisationen *Earthlife Namibia* har följt Ramatex sedan de kom till landet. Förutom miljöförstörelsen är de kritiska till att en så liten del av företagets vinst gått till löner.

– I början betalade Ramatex bara 11 procent av exportvinsten till löner. Efter påtryckningar ökade de sedan till 18 procent. Det är fortfarande alldeles för lågt, säger Bertchen Kohrs, ordförande i *Earth Life Namibia*.

Bertchen Kohrs från Earthlife Namibia anser att Ramatex är en skam för Namibia.

Foto: Johannes Berndalen

Textilindustri är känd för att vara smutsig, och enligt *Earthlife Namibia* är Ramatex ett riktigt dåligt exempel.

– De har släppt ut giftigt avfall rakt ut i naturen. En färskvat- tendamm i närheten, Goreangabdammen, är förgiftad, säger Bertchen Kohrs.

Hon är på väg till en miljökonferens i Sao Paulo i Brasilien, där hon ska berätta om Ramatex som ett varnande exempel.

– Ramatex är en skam för Namibia. De kvinnliga anställda tvingades göra graviditetstest som de fick bekosta själva. De som var för långa eller tjocka fick inte jobb, de fick höra att de förstörde maskinerna. Ramatex har kallat sina namibiska anställda för lata, improduktiva och okunniga, säger Bertchen Kohrs.

EN SOM SETT RAMATEX FRÅN INSIDAN är Delia D. Ramos, som arbetade som företagssjuksköterska där mellan 2003 och 2006. Hon utbildade sig till sjuksköterska på Filippinerna och arbetade på ett sjukhus där innan hon fick erbjudandet att åka till Namibia och arbeta för Ramatex. Alla som skadades på området kom först till henne för att få första hjälpen, och sedan vidare transport till sjukhus om det behövdes.

– Det var inte så mycket allvarliga skador. Mest skadade folk händerna och några miste fingrar. Många av dem som arbetade

i färgeriavdelningen fick utslag på händerna, säger Delia D. Ramos.

Något hon lade märke till var att en del anställda slarvade med säkerhetsutrustningen.

– Många som kom till mig med andningsproblem hade struntat i att använda ansiktsmasker, säger hon.

I dag arbetar Delia D. Ramos på intensivvården på *Roman Catholic Hospital* i Windhoek. Här tjänar hon bättre än på det gamla jobbet men är ändå nöjd med sin tid på Ramatex.

– Jag jobbade övertid utan att få mer betalt. Men jag är inte den typen som klagar. I mitt jobb vill jag hjälpa människor, och det är det som är viktigast. Dessutom fick jag massa fina vänner på Ramatex, säger Delia D. Ramos.

ÄVEN OM HON TRIVDES bra minns hon flera konflikter mellan andra arbetare och ledningen.

– Bland annat var det en strejk 2004 bland de kinesiska arbetarna. De var missnöjda med de allmänna förhållandena på Ramatex. Samma år strejkade arbetare från Bangladesh. De klagade bland annat på att deras boenden var överfulla. De skickades hem, säger Delia D. Ramos.

Södra Afrika har förgäves försökt nå Ramatex för kommentarer men utan resultat. Anledningen till att Ramatex lämnade Namibia är, enligt de själva, att de förlorat pengar det senaste året.

– Det var förra året det började. De fick färre och färre order och beslutade till slut att stänga, säger Delia D. Ramos.

JOHANNES BERNDALLEN

I arbetet som sjuksköterska fick Delia D. Ramos se skadorna i textilindustrin och hon fick många vänner genom jobbet.

Foto: Johannes Berndalen